

Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi - Journal of Social Sciences
Cilt/Volume: 2005-1 Sayı/Issue: 10

AVRUPA BİRLİĞİ'NDEKİ GELİŞMELER VE TÜRK TURİZMİNE ETKİLERİ

Hürriyet ÇİMEN*

ÖZET

Avrupa Birliği (AB) turizm politikası Türk turizmini yakından ilgilendirmekte olup, Türk turizm pazarının yaklaşık yarısını AB pazarı oluşturmaktadır. Bu çalışmada; öncelikle AB turizm politikaları ve AB'nin bütünleşme faaliyetlerinin AB turizmine olan etkisi ele alınmaktadır. Diğer taraftan AB vatandaşlarının Türk turizmi içindeki payı belirtilerek, AB turizm politikasının Türk turizmine olan etkisi üzerinde durulmaktadır. Ayrıca Türk turizmine yönelik istatistik verileri yardımıyla ekonomik açıdan Türk turizminin durumu ortaya konmaktadır. Sonuç olarak AB turizm politikasının Türk turizminin gelişmesine ve mevcut potansiyelin korunmasına yönelik bir katkısı görülmemektedir. Aksine AB içi turizm desteklenmekte ve gelişmesi yönünde çalışılmaktadır. Bu gelişme sonucunda Türkiye'ye gelecek olan AB vatandaşlarının azalmasına neden olabileceği ortaya çıkmaktadır.

Anahtar kelimeler: Avrupa Birliği, Turizm, Türk Turizmi

ABSTRACT

The tourism policy of EU is deeply concerned by Turkish tourism and also approximately half of the Turkish tourism market is consisted of EU market. This paper deals with, primarily EU tourism policy. The effects of EU reunion activities to the EU tourism it self. Further more, the roles of EU citizens on Turkish tourism has been stated, as well as, the effect of EU tourism policy towards Turkish tourism. Besides, it maintains the position of Turkish tourism in economical point of view, by the help of statistical data of Turkish tourism in conclusion, it has been observed that, EU tourism policy has no supplements neither for improvements of Turkish tourism nor protecting its present potential . on the contrary, interior tourism of EU has

* Öğr. Grv. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Akçakoca Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu

been supported and being worked to develop it. As a result of this observation, it can be said that , there may be a decrease in the number of EU citizens who will come Turkey as tourist.

Key words: European Union, Tourism, Turkish Tourism

GİRİŞ

AB turizm politikalarının ve diğer gelişmelerin Türk turizmine etkileri temelinde hazırlanan bu çalışmada; Türk turizminin mevcut durumu ele alınmakta, AB'nin Türk turizmi içindeki yeri istatistik verilerinden yararlanarak ortaya konmaktadır. Dünya turizminde önemli bir yere sahip olan(www.wto.org.tr 2004) AB'nin; turizm politikası ve Birlik bünyesinde gelişmeler ele alınmıştır.

AB turizm politikasının ve AB bünyesindeki gelişmelerin Türk turizminin gelişim sürecinde etki edecek önemli unsurlardan birisi olduğuna inanılmasından kaynaklanan gereklilikle bu konu ele alınmıştır. İkincil kaynakların taranması ile elde edilen veriler yardımı ile temel başlıklar oturtulmuştur. Birinci bölümde Türkiye'ye gelen AB'li turistlerin ülkelere göre dağılımı verilmiş. Bunun yanında Türk turizm ekonomik boyutu 1996-2003 yılları itibariyle verilmiştir. İkinci bölümde AB turizm politikasına ve genel gelişmelere değinilmiş bu çerçevede oluşturulan alt konular açıklanmıştır.

Çalışmada elde edilen bilgiler sonucunda; AB pazarının Türk turizmi açısından önemli bir yüzdeye sahip olduğu, AB turizm politikasının ve AB bünyesinde yaşanan genel gelişmelerin AB içi turizmin gelişmesini desteklediği ortaya çıkmaktadır.

1. TÜRK TURİZMİNİN MEVCUT DURUMU

Türk turizminin mevcut durumunu belirlememiz turizmden beklentilerimizin neresinde olduğumuzu görmemiz açısından önemlidir. Bu nedenle Türkiye'ye turist gönderen ülkelerin önemi ortaya çıkmaktadır. AB'nin Türk turizm pazarındaki payını görmemiz pazarlama çalışmalarında göz önünde tutulması açısından gerekli olacaktır.

Her ne kadar bir çok ülkeden turist geliyor olmasına rağmen turizm gelirlerimizin yaklaşık % 51, turizm talebimizin ise yaklaşık % 55'i Almanya, Rusya Federasyonu/ Bağımsız Devletler Topluluğu (RF/BDT), İngiltere, ABD ve Fransa'dan gerçekleşmektedir(Varlıer -). Aşağıdaki tablodaki (Tablo 1) verilere göre 2003 yılı itibarıyla AB ülkelerinden 7.929.995 kişi Türkiye'yi

ziyaret etmiştir. Aynı yıl için toplam 13,8 milyon turist içindeki payı % 58 civarındadır(www.turizm.gov.tr).

AB Ülkeleri	2001	2002	2003
<i>Almanya</i>	2 884 051	3 481 671	3 327 834
Avusturya	360 363	377 036	379 692
Belçika	310 296	313 585	308 073
Danimarka	126 034	164 979	154 317
Finlandiya	64 283	80 739	59 751
Fransa	524 170	522 740	470 156
Hollanda	632 975	873 278	938 673
İngiltere	845 536	1 037 507	1 091 197
İrlanda	48 635	53 036	58 891
İspanya	116 067	88 811	92 301
İsveç	200 709	203 648	204 175
İtalya	315 286	210 657	236 827
Lüksemburg	3 527	4 172	3 426
Portekiz	18 382	16 559	12 176
Yunanistan	197 258	280 033	393 397
Çek Cum.	51 818	63 223	48 676
Polonya	150 916	150 949	102 222
Macaristan	38 194	51 336	48 11
Toplam	6 888 500	7 973 959	7 929 995

Tablo 1: AB ülkelerinden Türkiye'ye gelen turistler.

Kaynak: (2004)Kültür ve Turizm Bakanlığı, www.turizm.gov.tr.

Aşağıdaki tabloda (Tablo 2) Türk turizminin ekonomi içindeki yeri verilmektedir. Bu veriler gelen turist sayısı, turizm gelirleri, turizm gelirlerinin ihracat içindeki ve Gayri Safi Milli Hasıla (GSMH) içindeki payı, turizmde doğrudan istihdam ve kişi başı turist harcamaları sütunlarından oluşmaktadır. Turizm gelirleri 8 yıllık dilimde 5,9 milyar dolardan 9,6 milyar dolara yükselmiştir. İhracat içindeki payı ve GSMH içindeki payı düzenli olarak artış göstermemektedir. İstihdam edilen kişi sayısı 1996-2001 yılları arasında 647 bin kişiden 1 milyon kişiye çıkmıştır.

Yıllar	Y.turist Sayısı (milyon)	Turizm gelirleri (milyon (\$))	İhracat içindeki Payı %	GSMH içindeki Payı	Turizmde Doğrudan İstihdam (Bin kişi)	Kişi başı Turist harcaması (\$)
1996	8,6	5.900	25,8	3,2	647	748
1997	9,6	7.008	30,8	4,2	891	876
1998	9,7	7.177	29,0	3,8	975	879
1999	7,4	5.203	19,6	2,8	1.012	736
2000	10,4	7.636	27,8	3,8	1.009	764
2001	11,6	8.090	28,8	6,0	1.007	717
2002	13,2	8.479	23,8	4,7	-	-
2003	13,9	9.676	20,8	3,8	-	-

Tablo 2: Türk Turizminin Sayısal Verileri

Kaynak:(2004)Devlet İstatistik Enstitüsü, <http://www.die.gov.tr> ve www.turizm.gov.tr.

Türk turizminin normal şartlar altında gelecek yıllardaki gelişimi dünya ortalamasının üzerinde olacağı düşünülmektedir. Türkiye ve Dünya turizmindeki gelişmeler aşağıdaki tabloda verilmiştir (Tablo 3). Gerçekleşen turizm açısından Türk turizmi kişi sayısı bakımından ve gelir bakımından dünya ortalamasının iki katı kadar gelişmektedir. Ancak 2010 yılına kadar tahmin edilen gelişmede kişi sayısı dünya ortalamasının iki katı olarak görülmektedir.

	Gerçekleşen Büyüme Oranları (1991-2002)		Beklenen Büyüme Oranları (2002-2010)	
	Turist Sayısı	Turizm Geliri %	Turist Sayısı	Turizm Geliri %
Türkiye	8,3	11,0	8,3	11,3
Dünya	4,0	5,4	4,3	9,7

Tablo 3:Türkiye ve Dünyada Turizm Büyüme oranları

Kaynak: (2004) Dünya Turizm Örgütü, www.wto.org.

2. AVRUPA BİRLİĞİ TURİZM POLİTİKASI

AB içinde turizm tarım, inşaat ve otomobil kadar önemli bir ekonomik kalem haline gelmiştir(Tillier, 1998:-).Dünyada 1980 yıllarından itibaren büyük atılıma giren turizm; AB Gayri Safi Yurt İçi Hasıla'sının (GSYİH) % 5.5'ini oluşturur. Turizm ile ilgili faaliyetlerde istihdam edilen 9 milyon kişiyle, ki bu rakam toplam AB istihdamının % 6'sını temsil eder. AB tüm dünyadaki ziyaretçilerin % 40 ve dünya turizm gelirlerinin % 38'ine sahiptir(www.wttc.org, 2004). Bu oranlar AB'nin turizm alanında belirli bir politika oluşturmasına etki yapmaktadır. Siyasi ve ekonomik alanda bütünleşmesini hızla ilerleten AB turizm alanında da ortak bir politika belirleme yoluna gitmektedir.

Avrupa Topluluklarını kuran Roma Antlaşmalarında ve daha sonra Tek Avrupa Senedi ve Maastricht Antlaşması ile Roma Antlaşmasına getirilen değişikliklerde, sanayi , tarım, ulaştırma , çevre gibi pek çok konu ve sektörün ele alınmasına rağmen Turizm konusuna yer verilmemiştir. Ancak tek pazarın oluşturulması mal, sermaye, kişiler ve hizmetlerin serbest dolaşımı dolaylı olarak turizm sektörünü de olumlu yönde etkilemiştir (www.turizmdebusabah.com, 2004).

Topluluk içinde bir turizm politikasının oluşturulmaya başlanması , topluluğun güneye doğru genişlemesinden sonra ortaya çıkmıştır. Gelişmeler sonrasında Avrupa Birliği, turizmin kültürel, ekonomik ve sosyal yönlerden önemini kabul etmiştir. Turizm Topluluk hedeflerine ulaşmada etkili olmaktadır. Avrupa Parlamentosunun almış olduğu kararında, "Topluluğun ekonomik büyümesi için bir sektör olarak çok önemli olan turizm, aynı zamanda, kültür, topografya ve yaşam tarzı çeşitliliğinin tanınmasını ve bölgesel eşitsizliklerin azaltılmasını kolaylaştıran inkar edilemez bir sosyal faktördür."(www.turizmdebusabah.com, 2004).

1996 yılı ilkbaharında başlayan Hükümetler arası konferansta ise topluluğun yetki alanına giren konular içine turizmde alınması için teklif verilmiştir. Bu teklifi destekleyen ülkeler başta Yunanistan, İtalya , Portekiz olmak üzere Akdeniz ülkeleridir. Bu teklife AB'nin kuzey ülkeleri pek sıcak bakmamaktadır. Zira bu ülkeler turizmin topluluğun yetki alanına dahil edilmesi durumunda bütçeden bu konuya daha fazla para ayrılacağını ve ayrılacak kaynaktan daha ziyade AB'nin güney ülkelerinin yararlanacağını düşünmektedirler. Bu kaynağın finansmanı da ağırlıklı olarak kuzey ülkeleri tarafından sağlanacaktır.

Turist gönderen -ülkeler esas olarak Kuzey - ve turist alan ülkeler- esas olarak Güney-arasında halen bazı yaklaşım farkları olmakla beraber, bütün AB üye devletleri, turizmi desteklemek üzere bir araya gelmişlerdir. Birliğin rolü, turizm kuruluşlarının temsilcileriyle işbirliği ve yakın ilişkiler kurulmasına dayanmıştır (www.turizmdebusabah.com, 2004).

2.1. AB'nin Turizm Politikalarının Oluşumu:

AB'nin politika kapsamında turizmi ilk olarak 1980'li yıllarda ele aldığı söylenebilir. 1982 yılında "Contegeorgis Memorandumu" ile turizme yönelik politikaların üretilmesi gündeme gelmiştir. 10 Nisan 1984 tarihli "Turizm Üzerine Topluluk Politikası" başlıklı konsey tavsiye kararında üyeler arasında ilişkileri geliştirmek, yeni istihdam alanları açmak, bölgeler arası gelişmişlik düzeyini dengelemek, ödemeler dengesine katkıda bulunmaktadır. AB komisyonu 3 Nisan 1986 tarihinde konseye "Turizmi Teşvik programını sunmuştur(Yağcı,2003:212). Aralık 1986'da kurulan "Turizm Danışma Komitesi" amaç olarak turizm alanında bilgilenme, danışma ve işbirliğini kolaylaştırmayı benimsemiştir. (www.turizmdebusabah.com, 2004).

1990 yılının "Avrupa Turizm Yılı" ilan edilmesi turizmin giderek daha çok önemsendiğini göstermektedir. Bu dönemde turizm sektörüne yönelik bir "eylem planı" hazırlanmıştır. Buna göre(Silahtaroglu.1996:15):

- Topluluk içi sınırlardan geçişin kolaylaştırılması,
- Turistler için enformasyon ağının güçlendirilmesi,
- Turistlerin tüketici olarak korunmasına daha fazla ağırlık verilmesi , konuları gündeme alınmıştır.

1992 yılında kabul edilen Turizm Teşvik Programında, Topluluk hedeflerine ulaşmak için turizmin geliştirilmesine yönelik "tedbirler" veya temel ilkeler için yetki verilmiştir. 1992 yılında Topluluk turizm için bütçesinden 5,642 milyon ECU harcamış , bunun 0.75 milyonluk kısmı promosyon harcamaları için kullanılmıştır. Bu rakam 1993 bütçesinde 7 milyon ECU'ye ulaşmıştır (Silahtaroglu.1996:15). Turizmin geliştirilmesi ve yönetilmesi, her şeyden önce üye devletlerin yetki alanı içinde olduğundan, bu yenilik, turizme bir Avrupa boyutu verme fırsatı anlamına geliyordu. AB komisyonu "Yeşil Kitap " adı verilen raporu yayınlamıştır. Bu kitapta turizmin ekonomik değeri üzerinde durulmakta ve Avrupalılık kültürüne katkı yapacağı vurgulanmaktadır(Yağcı,2003:212). 1995 yılında, Komisyon "Birliğin Turizm Alanındaki Rolü" üzerine yayınladığı "Yeşil Kitap"ta Avrupa düzeyinde sektörün geleceği hakkında tartışma yapılmasını teşvik etmek için,

profesyonellerin, tüketicilerin, çevrecilerin ve diğer grupların tepkilerini ölçmeyi hedeflenmiştir (www.turizmdebusabah.com, 2004).

Kasım 1997'de, Avrupa Komisyonu ve Lüksemburg Başkanlığı, turizm ve istihdam üzerine bir konferans düzenlenmiş. Bunun bir devamı olarak, Komisyon bir Yüksek Düzeyli Grup kurulmuştur. Bu grubun tavsiyeleri, Nisan 1999'da "Turizmin İstihdam Potansiyelini Arttırmak" başlıklı Komisyon Tebliği'nde dikkate alınmıştır. Tebliğ,de, bir istihdam yaratıcısı olarak turizmin potansiyelini kullanmak ve Avrupa turizminin rekabet gücünü iyileştirmek ve politika önceliklerin belirlemek için bir Birlik stratejisi geliştirmeye yönelik tedbirler öngörülmüştür. Turizm ve İstihdam üzerine 21 Haziran 1999 tarihli Konsey Sonuçları, bilgi, insan becerilerinin geliştirilmesi, çevrenin korunması ve sürdürülebilir kalkınma ve turizm ürünlerinin kalitesi gibi bazı öncelikli alanlarda Üye Devletler ve Komisyon arasında işbirliğinin önemini vurgulayarak yeni stratejiyi teyit etmiştir.

Rekabet, tüketici hakları, çevrenin korunması, işyerinde mesleki güvenlik ve sağlık, turizm sektörünün gelişimi üzerinde dolaysız veya dolaylı etkisi olan AB politikalarının başlıcalarıdır (turizmdebusabah.com, 2004):

2.2. Rekabet Gücünün ve İstihdamın Teşviki : AB turizm sektörüne, AB ekonomisine önemli bir katkı yapan Küçük ve Orta Boy İşletmeler(KOBİ) hakimdir. Turizm sektörünün ekonomik önemi nedeniyle, AB, Avrupa turizminin gelişebilmesi için elverişli bir ekonomik ortamın şartlarını teşvik etmiştir; turizm işletmeleri, piyasadaki fırsatlarını geliştirmek için onlara bilgi sağlayarak işletmelere yardım eden "Avrupa Bilgi Merkezi" şebekesinden yararlanabilmektedir.

2.3.Turizm Sektöründe Mesleki Güvenlik ve Sağlık : İstihdam veya sosyal politika alanında Birlik tedbirleri, turizm sektöründe çalışan dokuz milyondan fazla insanı ilgilendirmektedir(www.wttc.org, 2004) İşçilerin temel sosyal haklarına ilişkin Topluluk Şartında başlıca ilkeler ortaya konulmuştur. AB bu Şart yoluyla, işgücü piyasasına ve yaşama ve çalışma koşullarının iyileştirilmesine yönelik tedbirler için rehber ilkeleri koymaktadır. Sosyal alandaki bazı AB yasal düzenlemeleri, sektörün mahiyeti nedeniyle, turizmi de doğrudan ilgilendirmektedir. Geçici ve yarımgün işçiler için işyerinde sağlık ve güvenlik üzerine mevzuat çıkarılmıştır. Vardiyalı çalışma için asgari dinlenme süreleri ve şartları koyarak, yaşama ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi de sağlanmıştır. Söz konusu mevzuat, başka düzenlemeler yanında, 48 saatlik bir azami çalışma haftası öngörmekte, fakat acil durumlarda, azami 6hafta süreyle, bir ölçüde uzatmaya izin vermektedir.

2.4. Turistlerin Korunması: Avrupa'da turistlerin korunması, turizmin tüketici politikasıyla bütünleştirilmesine yönelik genel AB taahhüdünü açıklamaktadır. Bu amaçla, turistlere haklarıyla ilgili daha fazla bilgi sağlanmasını veya tüketiciyi korumayı iyileştiren hukuki araçların pekiştirilmesini hedefleyen eylemler söz konusudur. Birlik, otellerde yangın güvenliği hakkında tedbirleri kabul etmiş ve tatil paketleri ve tur paketleri ile ilgili yasalar için asgari standartlar belirlemiştir.

2.5. Avrupa Kültürünün Korunması: Avrupa kültürü, Avrupa'da turizmin gelişmesine önemli katkılar sağlamıştır. Bu miras ve kültür, dünyanın her yerinden gelen ziyaretçiler için Avrupa şehirleri ve bölgelerinin cazibesine katkıda bulunmaya devam etmekte ve Avrupa kimliğini ve bilincini ortaya konmaktadır. Müzeler için destek verilmesi ve tarihsel binaların otellere veya başka konaklama tesislerine dönüştürülmesi gibi çeşitli eylemler söz konusudur. Çağdaş kültür ile ilgili olarak, Avrupa Birliği, bir Avrupa boyutu içeren ve en az üç üye ülkeden katılımcıların yer aldığı kültürel etkinlikleri veya faaliyetleri teşvik etmek için, Avrupa Kültür Şehri, Avrupa Kültür Ayı ve Kaleidoscope Programlarını desteklemeye devam etmektedir.

3. AB İÇ TURİZMİNE OLUMLU ETKİSİ OLAN GELİŞMELER

AB genel hedeflerine ulaşırken turizm açısından çok önemli adımlar atmıştır. Bunlardan Euro'ya geçiş, Serbest Dolaşım, Çevrenin Korunması ve Bölgesel Kalkınma, Vergi Politikası, Ulaştırma Politikası en önemlileridir.

3.1. Ortak Para Birimine Geçiş : Turizm sektörü farklı para birimlerinde iş yapmaya mecbur olmadan; Euro ile, fiyatların şeffaflığından ve mukayese edilmesinden istifade edebilecektir. Tek para, Avrupa ülkeleri arasında kambiyo komisyonundan doğan maliyetleri azaltacaktır. Ayrıca, Euro bölgesindeki ülkeleri ziyaret etmek için gerekli olan para birimlerinin azalması sonucunda, AB dışındaki ülkelere seyahatler de kolaylaşacaktır(Tursab,1997:46).

3.2. Serbest Dolaşım: AB ülkeleri arasında sınır kontrollerinin kaldırılması, Avrupa Tek Pazarı'nın temel unsuru olmuştur. Avrupalı vatandaşların çoğunluğu için, dolaşım serbestliği hakkı, turist olarak seyahat etmelerinde büyük kolaylık sağlamaktadır. AB ülkeleri içinde uygulanan "Schengen vizesi" ile herhangi bir AB ülkesine vize alan herkes diğer AB ülkelerini vize işlemleri yapmadan gezebilmektedir.

3.3. Çevrenin Korunması :Finlandiya'da bir ormanda yürümenin veya Portekiz'de bir Algarve plajında dolaşmanın keyfi, ancak çevrenin

korunmasıyla mümkündür. Turizm ve çevre arasındaki doğrudan bağlantı artık geniş ölçüde kabul edilmektedir. Avrupa Birliği'nin Beşinci Çevresel Eylem Programı, turizmi, çevre için potansiyel bir tehdit olarak belirlemiştir. Buna göre, Birlik çevre politikası, turizm sektörüyle genel olarak ilgilidir ve deniz suyunun kalitesini sağlamaya, havayı kirleten emisyonları azaltmaya veya kentsel çevreyi iyileştirmeye yönelik tedbirleri içerir.

Kitle turizminin daha iyi planlanması ve yönetilmesi, sürdürülebilir turizm kalkınması ve turistlerde çevre bilincinin artırılması, AB'nin ilgilendiği temel konulardır. Uygulamada bu, AB finansmanı yoluyla uygulanmaktadır: Yapısal Fonlar çerçevesinde, turizm sektöründe bir proje geliştirmek için destek arayan herkes, en iyi çevresel seçenekleri hesaba katmalıdır. Bu fonlar, çevresel bakımdan sürdürülebilir turizm şekillerinin gelişmesine olumlu katkı yapabilir, özellikle doğal çevrenin korunduğu kırsal alanlarda. Ayrıca, mevcut mevzuata göre, turizmi doğrudan etkileyen bazı kamu veya özel sektör projeleri için çevresel etki değerlendirmeleri de yapılmalıdır. Turizm sektörü, İspanya, Portekiz, İrlanda ve Yunanistan'da çevrenin korunması ve ulaştırma altyapısının iyileştirilmesi amacıyla Kaynaşma Fonu ile desteklenmektedir. Çevre dostu turizmi teşvik etmeyi amaçlayan girişimler yanında, turizm üzerine Birlik istatistikleri oluşturuldu. AB, uzmanlık bilgisi aktarımı yoluyla, AB üyesi olmayan ülkeler ile işbirliğini de geliştirdi. Kırsal, kültürel, eğitimsel ve çevresel turizm üzerine incelemeler ve pilot projeler, toplam 21.7 milyon Euro ile finanse edilmiştir(Tursab,1997:46).

3.4. Bölgesel Kalkınma: AB, bölgesel dengesizliklerin azaltılması ve istihdamın teşvik edilmesi için turizmin katkısını benimsemiştir. Bu husus, Avrupa yapısal politikaları ve Birlik girişimleri çerçevesinde desteklenen tedbirlerin sayısı ile ve, özellikle, 1 Temmuz 1999'da kabul edilmiş olan, "yerel kalkınma için avantajlar sunan önemli potansiyele sahip bir alan" olarak turizme dikkat çeken, 2000-2006 dönemine ait Yapısal Fonlar Programlarına ilişkin Komisyon rehberi ile belirtilmiştir(Tursab,1997:46).

Yapısal fonlar ve özellikle Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu (ERDF), turizm için en önemli mali katkı sağlayan bir fondur. Eylemlerin çoğu, altyapının (yollar, havalimanları, vs.) geliştirilmesi, mesleki vasıfların artırılması, turizm işletmelerinin geliştirilmesi, konaklama ve diğer turizm tesislerinin ıslah edilmesiyle ilgilidir. Bununla beraber, Yapısal Fonlar, turizmin gelişmesine daha geniş bir anlamda da katkıda bulunmaktadır. Örneğin kırsal alanlarda, kırsal çevrenin korunmasına, yerel kültürel geleneklerin ve becerilerin sürdürülmesine köylerin yenilenmesine ve "eko-

turizm", "spor turizmi", vs. gibi yeni kırsal turizm pazarlarının gelişmesine katkı sağlamaktadır. Çiftçilerin, turizm sektörüne girerek faaliyetlerini çeşitlendirmeleri için de Yapısal Fonlardan destek sağlanmıştır. Tarım sektöründe istihdamın azalması, kırsal alanlar için alternatif gelir kaynakları bulma çabalarına yol açmıştır. Bir alternatif olarak "kırsal turizm" teşvik edilmektedir. Turizm, balıkçılığa bağımlı olan kıyı bölgelerinin veya eski madencilik sahalarının ekonomik yenileşmesine de yardım etmiştir. Bu amaçla, "Pesca" veya "Konver" programlarından fon sağlanmıştır(Tursab,1997:46).

3.5. Ulaştırma Politikası: Ulaştırma politikası geliştirilirken altyapı yeterliliği ve turistlerin güvenliği ön planda tutulmuştur. Ayrıca yolculukların mümkün ola az zamanda gerçekleşmesi, çevreye zarar vermeden ve değişik ulaşım unsurlarının geliştirilmesi ile özellikle havayollarının yenilenmesi turizm açısından geniş kapsamlı gelişmelerdir (Tursab,1997:46).

4. AB'DE UYGULANAN TURİZM TEŞVİKLERİ

Turizm politikası bünyesinde bölgesel ve kırsal düzeyde turizm yatırımlarının desteklenmesi, kültürel turizmin teşviki, turizme eğitim ve öğretim desteği, çevreyi korumaya yönelik yatırımlara teşvik, istihdamı artırmaya yönelik teşvikler uygulanmaktadır. Dış turizmin iç turizme dönüştürülmesi için bir takım tanıtıcı ve özendirici teşvikler ele alınmıştır. Alternatif turizmin tanıtımı ve gelişmesi için kongre, büro ve diğer uygun ortamların yaratılması için teşvikler sağlanmaktadır(Lök, 1995:81).

Özellikle kültürel amaçlı turizm, çevre koruma, küçük işletmelerin geliştirilmesi, mesleki eğitime ağırlık verilmesi yönündeki projeler kredilerle teşvik edilmektedir. Avrupa kültürünün korunması için hazırlanan projelere ve programlara destek verilmektedir. Ayrıca önemli bir konu olan istihdam artırıcı düzenlemelere de destek verilmektedir. Verilen krediler yapısal fondan, tarımsal fonlar ve istihdam geliştirme fonlarından karşılanmaktadır (Lök, 1995:82).

5. AB'DE TURİZMİN DURUMU

Dünya turizminin yaklaşık % 65'i(www.wttc.org.2004). Avrupa ülkelerine gerçekleşmektedir. Bu oran Avrupa'nın dünya turizmindeki yerinin ne derece büyük olduğunu göstermektedir. Bunun yanında AB vatandaşlarının

turizm alışkanlıkları % 60 iç turizm olarak, % 22 diğer AB ülkelerine ve %13 oranında da birlik dışına gerçekleşmektedir(Türsab, 1997:13-17). Gelen turist sayısı kadar istihdam edilen kişi sayısı da büyük rakamlara ulaşmaktadır. Turizm AB'nin işsizlik sorununu çözümüne ve ekonominin hareketlenmesine neden olmaktadır. 2004 yılı itibarıyla AB'ne olan turizm talebi %3 oranında artacaktır. 2014 yılına kadar da her yıl % 3,8 oranında artış olacağı tahmin edilmektedir(www.wttc.org, 2004). AB'nin turizm gelişme düzeyi dünya ortalaması ile paralellik göstermektedir.

Turizmin sosyal ve kültürel katkısı, sadece onun yararlı etkisiyle sınırlı değildir. Avrupa'daki kültürlerin ve geleneklerin zenginliği, AB pazarın % 53'üyle dünyanın en büyük turizm bölgesi yapmaktadır. Avrupa Birliği vatandaşlarının mevcut gelir düzeyi, çalışma koşullarındaki imkanların uygunluğu sayesinde seyahat etme imkanı yüksek olmaktadır.

2004 yılı itibarıyla AB; turizm ve seyahat talebi 1.981.400.000.000 dolardır. Turizm ve seyahat talebindeki gerçek büyüme % 3.1, dünya turizm ve seyahat talebindeki payı % 36.1, AB toplam geliri içindeki oranı % 4.3, turizm ve seyahatin toplam ekonomik etkisi % 11.5, turizm ve seyahat endüstrisinde çalışan sayısı 8.080.000 kişi, toplam istihdam içindeki oranı % 5, yan endüstri ile birlikte 21.457.000 kişi, toplam istihdamdaki oranı %12.9, turizm ve seyahate yapılan yatırımlar toplam yatırımların % 9.5 ini oluşturmaktadır. AB'nin turizm ve seyahat tüketiminin toplam tüketime oranı % 12.2 dir. AB ülkelerinin turizm harcamalarının oranı % 3.2 dir. AB'nin dış turizm geliri 200 milyar doların üstündedir(www.wttc.org, 2004).

AB turizm pazarının geleceği üzerine yapılan tahminler dört ana başlıkta toplanmaktadır(Yağcı, 2003:210):

- Yaşlı nüfus giderek artmaktadır,
- Tüketicilerin; gelirleri, tüketici bilinci ve kaliteli hizmet beklentileri artmaktadır,
- İletişim ve bilgi teknolojilerinin kullanımı yaygınlaşmaktadır,
- Turizm işletmeleri "genel ürün sunanlar" ve "özellikli ürün sunanlar" olarak iki guruba ayrılmaktadır.

AB turizm hareketinin klasik şekli kuzeyden güneye doğru gerçekleşmekte olmasıdır. Bunun en önemli nedenleri birinci olarak kuzey ülkelerinin gelir düzeyinin yüksek olması ve buna bağlı olarak seyahat alışkanlığının yerleşmesi, ikinci olarak kuzeyin soğuk, güneyin sıcak olmasından kaynaklanan sebeplerdir(www.tursab.org.tr. 2003).

AB turizm hareketi genel olarak Kitle Turizmi, Kış Turizmi, İnanç Turizmi ve Kültür Turizmi çerçevesinde gerçekleşmektedir. AB'nin sağladığı bir çok kolaylığa rağmen insanlar özellikle Fransa ve İspanya vatandaşları kendi ülkelerinde seyahat etmektedir. Kitle turizminin merkezleri İspanya, Fransa, İtalya ve Yunanistan başta olmak üzere Akdeniz kıyısındaki ülkelerdir(www.tursab.org, 2003).

Kış turizm merkezleri genelde Alp dağları üzerine kurulan tesislere yönelik gerçekleşmektedir. Kuzey İtalya, Kuzeydoğu Fransa, İsviçre ve Avusturya'nın gelişmiş oldukları söylenebilir(Çimen ve Kılıç, 2003:5).

Dünya Turizm Örgütü'nün verilerine göre Avrupa, özellikle orta ve Doğu Avrupa'nın katkısı ile dünyanın en büyük turizm merkezi olmaya devam edecektir(Benjamin, 1995:31).

2002 yılında Almanların % 42'si paket tur aracılığı ile seyahat ederken ortalama 5 gün geceleme yaparak ülke dışında 50.5 milyar Euro harcamıştır. Fransızların % 90'ı turizm amaçlı ülke dışına çıkmamaktadırlar(www.tursab.org, 2003).

SONUÇ

AB turizm politikasında ve diğer gelişmelerde göz önünde tutularak; Türkiye'ye gelmekte olan turistler açısından bakılacak olursa yaklaşık AB nüfusunun %13 oranında turizm amaçlı AB dışına çıkan vatandaşların AB içinde seyahat etmelerini kolaylaştırmak ve iç turizmi tesis etme, çeşit ve alternatif yörelerin artırılması ön plandadır. Türkiye'nin AB'ye üye olması halinde bu politika desteklenebilir. Ancak kırk yıldan fazla beklediğimiz AB kapısından kısa vadede gireceğimiz açık değildir. Dolayısıyla AB turizm politikası özellikle kendi iç turizmini desteklemesinden dolayı; Türk turizmi açısından olumsuz olarak değerlendirilmelidir. Türkiye'ye gelen AB vatandaşlarının sayısının azalması; turizm gelirlerimizin azalmasına neden olabilir. AB turizm politikasının hedefleri doğrultusunda Türk turizm pazarı etkilenebilir. AB'nin tercihi sonucunda; turizmin AB içinde gelişmesi yönünde olmasından dolayı rekabet ettiğimiz İspanya ve Yunanistan karşısında kan kaybetmemiz söz konusudur.

Bu çabaların temel nedeni ekonomik olarak düşünülebilir. Ancak siyasi ve kültürel boyutları da unutulmamalıdır. Bundan sonraki yapılacak çalışmalarda AB'nin bütünleşme çerçevesinde alacağı kararların turizm hareketine etkisinin incelenmesi yanında iç turizmi desteklemesinde ekonomik, siyasi ve kültürel boyutları ayrı ayrı ele alınabilir.

KAYNAKÇA

- Benjamin, Jones, (1995), **Business, World Tourism Organization, Assisting Eastern Europe's Fledgling Tourism Industry Europe**, Jun95 Issue 347, p31, 1p, <http://search.epnet.com>, (10.05.2004).
- Çimen, Hürriyet, Kılıç, Gonca, (2003), **Kış Turizminin Bölge Ekonomisine Katkısı**, Türkiye'nin Alternatif Turizmi ve Güncel Sorunları, Konferans Bildirisi, <http://cmyo.ankara.edu.tr/~iktisad/TURKONF/program.htm> (19.04.2004).
- Devlet İstatistik Enstitüsü, (2004), <http://www.die.gov.tr/> (11/05/2004).
- Kültür ve Turizm Bakanlığı, (2004), <http://www.turizm.gov.tr/> (21/05/2004).
- Lök, Hasan, (1995), **Avrupa Birliği'ne Entegrasyonda Türk Turizm Sektörünün Rekabet Şansını Artırıcı Yeni Teşvik Politikaları**, Sınai Yatırım ve Kredi Bankası A.O. İstanbul.
- Silahtaroglu, Burhan. (1996). **Avrupa Siyasi Birliği Sürecinde Türk Turizmi**, Doğan Yayınları. Ankara.
- Siyahan, Mustafa, 1999 Yılında Türk Turizmine Yönelik İç ve Dış Talebin Gelişimi, Sorunları ve Pazarlama Çalışmalarına İlişkin Değerlendirmeler, Yorumlar Ve Öneriler, <http://www.tourism.bilkent.edu.tr/conferences/4forummustafasiyahhan.html> (11,06,04).
- Tillier, Alan, (1998), **European Tourism Continues To Increase, Europe**, Jul/Aug98, Issue 378, <http://search.epnet.com>, (10.05.2004).
- Turizmdebusabah, (2004) "Avrupa Birliği Turizm Politikası", [http://www.turizmdebusabah.com/\(15/4/04\)](http://www.turizmdebusabah.com/(15/4/04)).
- Türkiye Seyehat Acentalar Birliği, (Türsab), (1997), **Avrupa Birliği Turizm Politikaları ve Türkiye**, Turpres Yayınları, İstanbul.
- Türkiye Seyehat Acentalar Birliği, (Türsab), (2003), www.tursab.org.tr.*
- Varher, Oktay (-), Türkiye Turizm Yatırımcıları Derneği Dergisi*
- World Tourism Organization (WTO), (2004), <http://www.wto.org/> (06/05/2004)
- World Travel & Tourism Council (WTTC), (2004), European Union; Travel & Tourism Forging Ahead, www.wttc.org. (03.05.2004).
- Yağcı Özcan, (2003), **Turizm Ekonomisi**, Detay Yayıncılık, Ankara.

